

(za spominitev ob 20 letnici
za Kranjska Beseda, jan. 39.)

Med znanstvenimi javnimi knjižnicami v Sloveniji zavzema prvo mesto Državna študijska knjižnica, ki jo je meseca julija 1938 prevzela univerza kot "Univerzitetno biblioteko kralja Aleksandra I. v Ljubljani" v svojo last in oskrbo. Z njo je dobila naša alma mater šele v devetnajstem letu svojega obstoja svoj prepotreben centralni znanstveni zavod. Temelj sedanje vseučiliške knjižnice je bil položen l. 1774. s prevzemom v državno upravo po požaru rešenega dela ljubljenske jezuitske knjižnice, s katero so se v naslednjem desetletju združile knjižne in rokopisne zbirke iz ukinjenih samostanov na Kranjskem, prve kranjske kmetijske družbe in darovi odličnih zasebnikov. Kot naprava liceja se je knjižnica od 1791 imenovala Licejska knjižnica, a po odpravi liceja od 1850 dalje študijska knjižnica. L. 1807. je prvič dobila pravico do prejema dolžnostnih izvodov vseh tiskovin na Kranjskem. Po prevratu se ji je ta pravica razširila na vse ozemlje kraljevine Jugoslavije, a le za periodične publikacije. Med dragocene pridobitve v starejši dobi šteje biblioteka izbor knjižnic barona Žige Zoisa in M. Čopa ter celotno knjižno in rokopisno zbirko Kopitarjevo /1845/; v novejšem času pa je prejela pomembne obogatitve z nakupom nad 3400 zvezkov obsegajoče Gutmansthalove knjižnice po ljubljenski mestni občini za univerzo /1926/, z darovi knjižnic iz zapuščine trnovskega župnika Iv. Vrhovnika /1935/, mons. Toma Zupena na Okroglem pri Kranju in Frana Podkrajšca-Harambaše. Ob razstavi češke knjige v Ljubljani je poleg češke vlade zlasti Slovanski institut v Pragi z darom svojih publikacij izdatno izpopolnil skromni knjižnični oddelek novejše češke znanstvene literature. Ensko je pokazala francoska vlada dejansko kulturno umevanje za potrebe naše knjižnice z darom skrbno izbranih znanstvenih in leposlovnih del v vrednosti 20.000 frankov. A tudi iz vrst domaših neimenovanih ljubiteljev knjig je biblioteka prejela marsikak dragocen knjižni dar.

Ob prevzemu biblioteke po univerzi je štel njen inventarni katalog knjig 56.200 del v ok. 250.000 zvezkih, med njimi nad 600 inkunabul; rokopisni oddelek je dosegel 600 številčk, kartografska zbirka pa 274 del z 922 zemljevidi. -- Statistika čitalniških obiskovalcev in izposojevanja knjig na dom izkazuje od leta do leta razveseljiv porast. Tako n. pr. izkazuje leto 1926: 2.320 obiskovalcev in na dom izposojenih del 1.863 v 2.603 zvezkih, leto 1938 pa je štele 9.025 obiskovalcev in izposojil 5.325 del v 4.476 zvezkih. -- Redno poslovanje in razvoj knjižnice so ovirali njeni sedanji tesni, svojemu namenu neprimerni in za knjižna skladišča naravnost škodljivi prostori; mnogo njenih nujnih potreb je moralo ostati nerešenih zaradi nezadostne državne dotacije. S preselitvijo v novo zgradbo univerzitetne biblioteke, ki nam imponira že po svoji monumentalni zunanosti, se bo mogla začeti za njo nova doba razmaha, a svojim obsežnim novim nalogam bo kos le ob zadostnih gnotnih sredstvih, za katere bo